

ОСОБЛИВОСТІ ГІРНИЧОГО ПРАВА АЗЕРБАЙДЖАНУ, БІЛОРУСІЇ, КИРГИЗІЇ, КАЗАХСТАНУ, РОСІЇ ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

FEATURES OF MINING LAWS OF AZERBAIJAN, BELARUS, KYRGYZSTAN, KAZAKHSTAN, RUSSIA AND UKRAINE: COMPARATIVE LAW ANALYSIS

Макаренко О.Ю.,

доктор юридичних наук, доцент,

в.о. завідувача кафедри права, професор кафедри права

Криворізького економічного інституту

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Стаття присвячена питанням порівняльного правового аналізу норм гірничого законодавства України та країн близького зарубіжжя. Автором досліджено гірниче законодавство Азербайджану, Білорусії, Киргизії, Казахстану, Росії та України. В результаті порівняльного аналізу зроблені висновки, щодо подальшого розвитку гірничого права України.

Ключові слова: гірниче право, гірничі відносини, родовища корисних копалин, надра, ліцензія, надкористування.

Статья посвящена вопросам сравнительного правового анализа норм горного законодательства Украины и стран ближнего зарубежья. Автором исследовано горное законодательство Азербайджана, Белоруссии, Киргизии, Казахстана, России и Украины. В результате сравнительного анализа сделаны выводы относительно дальнейшего развития горного права Украины.

Ключевые слова: горное право, горные отношения, месторождения полезных ископаемых, недра, лицензия, аренда.

Article is devoted to a comparative analysis of legal rules mining laws of Ukraine and CIS countries. The author investigated the mining laws of Azerbaijan, Belarus, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Russia and Ukraine. As a result, comparative analysis, and draw conclusions regarding the further development of mining rights in Ukraine.

Key words: Mining Law, mining relations, mineral deposits, mineral resources, license, rent.

Постановка проблеми. Процес дослідження та подальшого розвитку гірничого права України неможливий без детального аналізу як норм національного законодавства, так і відповідних правових інститутів іноземних держав. Відтак, для порівняння норм, що регулюють відносини з використання надр, доцільно провести аналіз законодавства про надра країн близького зарубіжжя: Азербайджану, Білорусії, Казахстану, Киргизії, Росії.

Стан дослідження. Науково-теоретичну базу дослідження складають праці відомих науковців у галузі земельного, екологічного та природоресурсного права: Г.І. Балюк, Л.О. Бондаря, Н.С. Гавриш, О.В. Глозової, А.Й. Годованюка, С.В. Гошовського, В.К. Гуревського, П.Д. Індіченка, Т.М. Кілічава, Р.С. Кіріна, І.М. Козьякова, М.В. Краснової, П.Ф. Кулініча, А.М. Мірошніченка, В.Л. Мунтяна, В.В. Носіка, Є.О. Платонової, О.О. Погрібного, С.В. Разметаєва, В.І. Семчика, Н.І. Титової, Н.В. Черкаської, Ю.С. Шемшученка, В.З. Янчука та інших вітчизняних вчених-юристів.

Разом з тим, слід відзначити, що гірниче право України є недостатньо розвинутою галуззю права та достатньо проблемною з точки зору позиції науковців відносно необхідності її виділення в окрему галузь права. Саме тому, метою статті є проведення порівняльного аналізу відповідних правових норм законодавства України та країн близького зарубіжжя з метою встановлення спільних рис та відмінності в регулюванні відповідних відносин та формулювання відповідних висновків для окреслення подальшого напрямку розвитку гірничого права України.

Виклад основного матеріалу. Для вироблення відповідних висновків вкрай необхідно провести порівняльний аналіз відповідних правових норм, що регулюють відносини з питань надкористування в Україні та країнах близького зарубіжжя.

В *Азербайджанській Республіці* [1, с. 4-26] відносини в сфері пошуку, розвідки, видобутку та використання нафти й газу регулюється законами від 30 травня 1996р. «Про надра», «Про використання енергетичних ресурсів». У гл. 1 Закону «Про надра» визначені загальні положення. У ст. 1 даються визначення основних термінів і понять, таких як «надра», «відносини користування надрами», «корисні копалини», «загальнопоширені корисні копалини», «техногенні корисні копалини», «кern», «гірничий відвід». У порівнянні із Кодексом України «Про надра» ширше сформульовано визначення надр, вказується, що надра складаються з гірничих порід, мінерально-сировинних ресурсів, енергоносіїв (нафти, газу та ін.), природних і штучних порожнин, геологічних і техногенних копалин. Корисні копалини визначаються як природні мінеральні утворення земної кори, що використовуються в сфері матеріального виробництва. Під гірничим відводом розуміються межі надр, наданих у користування юридичним і фізичним особам з метою видобутку корисних копалин, а також будівництва не пов'язаних з ними підземних споруджень. У ст. 2 чітко визначені принципи користування надрами – забезпечення раціонального, комплексного й безпечного використання надр; забезпечення охорони навколишнього середовища; розширення й зміцнення мінерально-сировинної бази; гласність

користування надрами; створення сприятливих умов для залучення інвестицій у користування надрами; платність користування надрами.

Цікава норма про право власності на надра, відповідно до якої надра належать Азербайджанській Республіці без порушення прав яких-небудь фізичних і юридичних осіб. Так само як в українському Кодексі про надра, визначається єдиний державний фонд надр. У наступних главах визначаються основи користування надрами, раціональне використання й охорона надр, геологічне вивчення.

У цілому структура Закону Азербайджанської Республіки «Про надра» близька до структури кодексу України про надра. З метою застосування Закону Президентом Азербайджану видано Указ від 27 квітня 1998 р., яким встановлено вимогу про приведення діючих нормативних правових актів у відповідність із Законом «Про надра».

У Законі Азербайджанської Республіки «Про використання енергетичних ресурсів» визначаються правові, економічні й соціальні основи державної політики в області використання енергетичних ресурсів. До енергетичних ресурсів віднесено енергії нафти, нафтопродуктів, газу, електрики, тепла, вод і атома, відновлювані та інші носії енергії, що використовуються при існуючому рівні розвитку техніки.

У ст. 3 зазначеного Закону визначено основні принципи державної політики в області використання енергетичних ресурсів, у тому числі: здійснення державного регулювання діяльності юридичних і фізичних осіб в області енергопостачання шляхом застосування економічних і адміністративних заходів; пріоритетність вимог енергозбереження, застосування механізмів економічного й правового стимулювання при здійсненні діяльності, пов'язаної із виробництвом (видобутком), переробкою, транспортуванням, зберіганням і використанням енергетичних ресурсів. У Законі визначені об'єкти, суб'єкти відносин. Суттєво те, що спеціально в ст. 6 передбачаються розробка й прийняття загальнодержавних, місцевих і інших програм по ефективному використанню енергетичних ресурсів.

Цікавим є формування в ряді інших економічних і фінансових механізмів використання енергетичних ресурсів спеціального фонду раціонального енергоспоживання (ст. 143 Закону). У Законі встановлено правила обліку, звітності й державного нагляду при використанні енергетичних ресурсів.

Варто зазначити, що правове регулювання нафтогазових відносин в законодавстві Азербайджану виглядає найбільш розвиненим. По-перше, поряд з Законом про надра діє загальний Закон «Про використання енергетичних ресурсів», який чітко визначає межі державного регулювання, а також закріплює правило про прийняття загальнодержавних, місцевих і інших програм по ефективному використанню енергетичних ресурсів.

По-друге, реалізація Закону «Про надра» здійснюється за допомогою видання підзаконних нормативних актів, наприклад, Указу від 27 квітня 1998 р. по приведенню діючих нормативних правових актів у відповідність із Законом «Про надра».

Зазначені раціональні підходи мають бути сприйняті українським законодавством. Представляється необхідним розробити й прийняти в Україні Закон «Про використання енергетичних ресурсів».

У Республіці Білорусія [1, с. 53-80] 13 листопада 1997 р. прийнято Кодекс про надра, що складається з 11 розділів, 60 статей. У розділі I містяться основні поняття і їх визначення: «надра», «корисні копалини», «родовища корисних копалин», «мінерально-сировинна база», «гірничє підприємство». Треба відзначити, що в українському законодавстві, на жаль, визначення мінерально-сировинної бази й гірничого підприємства не зустрічаються. Очевидно, слід ввести в український закон ці категорії.

Надра в Білорусії оголошені виключною власністю держави. Особливо треба відзначити розділ V «Державна реєстрація й державний облік користування надрами. Державна експертиза геологічної інформації». Тут містяться норми, що регламентують ведення державного кадастру, балансу запасів корисних копалин, правовий режим геологічної інформації. Правила про геологічну інформацію також більш вигідно відрізняються від норм українського законодавства про надра з погляду дотримання публічних інтересів. Зокрема, правильно, на наш погляд, визначено, що геологічна інформація відноситься до інформаційних ресурсів державного значення та до республіканської власності. Усі користувачі надр у встановленому порядку повинні направляти інформацію в державний геологічний фонд. Геологічна інформація підлягає державній експертизі й затвердженню.

Законодавство *Киргизької Республіки* [1, с. 170-180] представлено законами «Про надра» (у ред. від 21 липня 1999 р. № 82), «Про нафту й газ», «Про енергетику».

Закон «Про надра» складається з восьми розділів, 48 статей. У розділі I «Загальні положення» визначена сфера застосування даного Закону, дано визначення основних понять: «надра», «корисні копалини», «родовища корисних копалин», «користування надрами», «користувач надрами», «геологічний відвід», «земельний відвід», «гірничий відвід», «балансові запаси», «плата за користування надрами», «ліцензія», «ліцензійна угода» і деяких інших.

У розділі II визначаються власність і повноваження при користуванні надрами. Надра можуть бути в державній, комунальній, приватній й інших формах власності (ст. 4 Закону). При цьому робиться застереження, що в комунальній, приватній та інших формах власності можуть бути тільки дрібні родовища загальнопоширених корисних копалин, що виходять на поверхню на земельних ділянках власників. У розділі III визначаються підстави й порядок користування надрами. Спеціальний розділ присвячений відносинам між користувачами надр і власниками земельних прав. Регулюються також відносини, пов'язані з державною участю при користуванні надрами, при цьому приділяється увага державному обліку запасів корисних копалин, обліку, які видобуваються, переробляються із запасів, що залишаються

в надрах, основних і разом з ними корисних копалин, що залягають, і попутних компонентів при розробці родовищ (ст. 27 розділу V). Окремо регламентуються податки й платежі при користуванні надрами (розділ VI); вирішення спорів і відповідальність (розділ VII). У розділі VIII визначено заключні положення.

Спеціальний закон Киргизької Республіки «Про нафту й газ» складається з 40 статей. Необхідно відзначити, що цей Закон відрізняється детальною регламентацією відносин. Дано поняття нафтогазової галузі як складової частини промисловості, що включає комплекс організаційних, технічних, технологічних процесів, пов'язаних з пошуками, розвідкою, розробкою (видобутком), зберіганням, переробкою, транспортуванням і продажем нафти, газу й продуктів їх переробки. Визначені також поняття «надра» (норма збігається з відповідною нормою Закону «Про надра»), «корисні копалини», «геологічний відвід», «земельний відвід», «гірничий відвід», «нафтогазова галузь», «діяльність у нафтогазовій галузі», «плата за користування надрами», «природний газ», «родовища нафти й природного газу», «ліцензія», «ліцензійна угода», «трубопровід», «сервітут» та деякі інші.

Наголошено, що всі геологічні ресурси нафти й природного газу, що залягають у надрах Киргизької Республіки, є виключною власністю держави. Визначені форми діяльності в нафтогазовій галузі (ст. 5), повноваження Уряду. Ст. 8 Закону «Про нафту й газ» передбачає концесію на діяльність у нафтогазовій галузі відповідно до законів «Про концесії й іноземних концесійних підприємствах у Киргизькій Республіці» і «Про державні закупівлі товарів, робіт і послуг».

У групі статей (ст. 10-20) регламентуються види, порядок видачі ліцензій, порядок висновку ліцензійної угоди.

У ст. 21 встановлено пріоритетне право на придбання нафти, газу й продуктів переробки Киргизькою Республікою. Ст. 24 регулює обмін інформацією й вимоги до звітності. На жаль, у Законі не фіксуються відносини, зв'язані зі збором, зберіганням, обробкою, використанням інформації про надра. У наступних нормах регулюються сервітути; відносини між ліцензіатом і власником земельних прав; відносини в сфері транспортування трубопровідним транспортом; існує спеціальна норма про захист прав споживачів.

У ст. 33 встановлено, що Уряд регулює економічно обґрунтовані й соціально орієнтовані ціни на нафту, природний газ і продукти їх переробки; політику демонополізації ліцензіатів, що здійснюють продаж нафти, газу й продуктів їх переробки; сприяє розвитку конкуренції, забезпечуючи рівні можливості й умови доступу всіх конкурентів до діяльності в нафтогазовій галузі. По податках і платежах встановлено бланкетну норму, що відсилає до Податкового кодексу Киргизької Республіки. Регламентуються також відносини по державному контролю над захистом навколишнього середовища й безпечним веденням робіт; міждержавні відносини, відповідальність

ліцензіата за порушення законодавства; порядок вирішення спорів.

У Киргизькій Республіці з 1996 р. діє Закон «Про енергетику», у якому визначені основні принципи організації та регулювання господарської діяльності в паливно-енергетичному комплексі; цілями Закону є підвищення економічної ефективності й надійності функціонування паливно-енергетичного комплексу, захист інтересів споживачів і виробників. У ст. 3 Закону містяться визначення термінів: «поновлювані енергетичні ресурси»; «вторинні енергетичні ресурси»; «діяльність у паливно-енергетичному комплексі»; «галузь паливно-енергетичного комплексу»; «первинні енергетичні ресурси»; «підприємства паливно-енергетичного комплексу»; «угода про діяльність»; «паливно-енергетичний комплекс»; «енергетичні продукти»; «енергозбереження»; «енергетичні послуги». Оголошена виключна державна власність на всі первинні енергетичні ресурси.

У відповідності зі ст. 8 створене постійно діюче Державне агентство по енергетиці при Уряді Киргизької Республіки, яке діє на принципах запобігання негативних наслідків монополістичної діяльності в ПЕК, а також заохочення розвитку ринків енергії й появи конкуруючих виробників. Відповідно до принципів діяльності визначені функції: видача ліцензій, встановлення економічно обґрунтованих і соціально прийнятних механізмів ціноутворення та інші (ст. 9 Закону). У ст. 13 передбачено прийняття національної енергетичної програми, метою якої є визначення основних напрямків розвитку кожної галузі паливно-енергетичного комплексу.

Загалом Закон «Про енергетику» має рамковий характер, тобто визначає основні принципи, мету, процедури регулювання господарської діяльності в паливно-енергетичному комплексі. У будь-якому разі такий Закон необхідний, він створює фундамент, визначає межі, принципи регламентації підприємницької діяльності в галузях ПЕК, у тому числі в нафтогазовому секторі, відображає усвідомлення законодавцем соціально-економічної значимості галузей ПЕК для держави в цілому, його населення, а також підсилює публічно-правові начала в регулюванні суспільних відносин.

У цілому нафтогазове законодавство Киргизької Республіки характеризується збереженням публічно-правових начал, що проявляються в оголошенні державної власності на нафтогазові ресурси; державному регулюванні економічно обґрунтованих і соціально орієнтованих цін на нафту; антимонопольне регулювання; регламентація державного контролю охорони й захисту навколишнього середовища; забезпеченні безпечного ведення робіт та ін.

Республіка Казахстан [1, с. 121-170] має Закон від 28 червня 1995 р. «Про нафту», який складається з 11 глав. У гл. 1 викладено загальні положення, зокрема, у ст. 1 розкриті основні поняття й терміни: «родовище», «магістральний трубопровід», «користувач надр», «нафта» і деякі інші. Встановлено, що Закон діє комплексно з Кодексом про надра й переробці мінеральної сировини та іншими законодав-

чими актами. Важливо відзначити норми, що визначають право власності на нафту. Так, згідно зі ст. 3 Закону вся нафта в природному заляганні в надрах є виключною власністю Республіки. Власник нафти, піднятої на поверхню, визначається контрактом.

У п. 2 регулюється компетенція органів державної влади при проведенні нафтових операцій: визначені повноваження Уряду, компетентного органа, місцевих представницьких і виконавчих органів. Третій розділ присвячений регламентації конкурсу інвестиційних програм на право здійснення нафтових операцій.

У наступних главах врегульовано питання ліцензування розвідки й видобутку, контрактів, проведення нафтових операцій, прав і обов'язків підрядника, магістрального трубопроводного транспорту, охорони навколишнього природного середовища, безпеки населення й персоналу, комерційних, правових умов.

Загальні правила користування надрами при розробці нафтових родовищ закріплено в Законі Республіки Казахстан від 27 січня 1996 р. «Про надра та користування надрами».

Певний інтерес становить система оподаткування, визначена Законом Республіки Казахстан від 24 квітня 1995 р. «Про податки та інші обов'язкові платежі». Згідно зі ст. 94-1 оподаткування користувачів надр поділяється на дві моделі:

- перша передбачає сплату всіх податків і інших обов'язкових платежів;
- друга – сплату (передачу) частки Республіки Казахстан по розділу продукції, а також сплату наступних видів податків і інших обов'язкових платежів: прибуткового податку з юридичних осіб і податку на чистий дохід постійної установи іноземної юридичної особи, податку на додану вартість, бонусів, роялті, збору за державну реєстрацію юридичних осіб, зборів за право заняття окремими видами діяльності, інших обов'язкових платежів.

Введені спеціальні платежі й податки користування надрами (ст. 94-5) – бонуси: передплатний, комерційного виявлення; роялті; податок на надприбуток; частка Республіки Казахстан по розділу продукції.

Діють також підзаконні нормативні акти: Положення про державну експертизу надр Республіки Казахстан, Положення про геологічну інформацію, що перебуває в державній власності та порядку її використання в навчальних, наукових, комерційних і інших цілях, Положення про порядок проведення нафтових операцій на морі та внутрішніх водоймах Республіки Казахстану та ін.

У цілому нафтове законодавство можна охарактеризувати як досить розвинене. Особливо треба відзначити факт врегулювання відносин, зв'язаних з отриманням, зберіганням і використанням геологічної інформації: дане визначення інформації про надра, виділені види й рівні, встановлено умови надання інформації в користування й порядок передачі, визначення вартості інформації.

У п. 4 Положення про геологічну інформацію встановлено важливе правило про те, що при при-

пиненні дії контракту інформація про надра переходить у власність держави, при цьому користувач надр зобов'язаний безоплатно передати вповноваженому органу всі документи й інші матеріальні носії інформації про надра. У цій нормі законодавець враховує інтереси держави як власника надр і ресурсів. Подібна норма, на наш погляд, необхідна в українському законодавстві. Треба відзначити також перевагу публічно-правового підходу, що проявляється в регулюванні оподаткування (уведення, зокрема, податку на надприбуток); установленні правил по ліцензуванню, охороні навколишнього середовища, безпеки населення, транспортуванню нафти, а також у врахуванні інтересів держави в сфері збору, зберігання й використання інформації про надра.

Гірниче право Російської Федерації [1, с. 211-259] сформулювалося на основі 300-літньої історії розвинутого гірничо-земельного права. Нормативно-правовими актами, покладеними в основу сучасного російського гірничого права, стали закони: «Про надра», «Про континентальний шельф Росії», «Про угоди про розділ продукції», «Про охорону навколишнього середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про відходи виробництва й споживання», «Про ділянки надр, право користування якими може бути надане на умовах розподілу продукції», «Про екологічну експертизу», «Про особливо охоронювані природні території», «Про газопостачання», Земельний кодекс, Водний кодекс та ін.

Закон Російської Федерації «Про надра» (в редакції 2000 р.) регулює відносини, що виникають у зв'язку з геологічним вивченням, використанням і охороною надр території Росії, її континентального шельфу, а також у зв'язку з використанням відходів гірничодобувного й пов'язаних з ним переробних робіт, торфу, сапропелів і інших специфічних мінеральних ресурсів, включаючи підземні води, розсоли й ропу солоних озер і заток морів.

Закон про надра містить правові й економічні основи комплексного раціонального використання й охорони надр, забезпечує захист інтересів держави й громадян Росії, а також прав користувачів надр. У даному Законі визначено, що законодавство Росії про надра ґрунтується на Конституції й складається із закону та прийнятих відповідно до нього інших федеральних законів і інших нормативних правових актів, а також законів і інших нормативних правових актів суб'єктів Російської Федерації. Закон діє на всій території Російської Федерації, а також регулює відносини користування надрами на континентальному шельфі Російської Федерації відповідно до федеральних законодавчих актів про континентальний шельф і норм міжнародного права.

У Законі про надра міститься сім розділів: «Загальні положення», «Користування надрами», «Раціональне використання й охорона надр», «Державне регулювання відносин користування надрами», «Платежі при користуванні надрами», «Відповідальність за порушення цього Закону» і «Міжнародні договори».

У першому розділі Закону про надра визначені сфера правового регулювання, власність на надра, а

також державний фонд надр, ділянки федерального значення. У цьому розділі також визначені повноваження федеральних органів державної влади Російської Федерації, суб'єктів Російської Федерації та органів місцевого самоврядування в сфері регулювання відносин користування надрами.

У другому розділі встановлені види користування надрами, а також ділянки надр, що надаються в користування. У ст. 9 цього розділу визначені користувачі надр, а в ст. 10 – строки користування ділянками надр. У ст. 10.1 визначені підстави виникнення права користування ділянками надр. У цьому розділі також дається визначення ліцензії на користування надрами (ст. 12). У ст. 13.1 регламентуються загальні умови й порядок проведення конкурсів і аукціонів на право користування ділянками надр. У цьому розділі також дана характеристика державної системи ліцензування; визначені антимонопольні вимоги при користуванні надрами; встановлені підстави переходу права користування ділянками надр (ст. 17.1) і підстави й порядок припинення такого права (ст. 20, 21). У ст. 22 Закону про надра названі основні права та обов'язки користувача надр. У третьому розділі Закону викладені основні вимоги по раціональному використанню й охороні надр. Четвертий розділ містить норми, що визначають завдання державного регулювання відносин користування надрами, а також порядок здійснення державного контролю по раціональному використанню та охороною надр і порядок державного нагляду за безпечним веденням робіт, пов'язаних з користуванням надр. У п'ятому розділі Закону про надра встановлені платежі при користуванні надрами. У шостому розділі встановлені правила відповідальності за порушення законодавства про надра. У сьомому розділі встановлено, що якщо міжнародним договором Російської Федерації встановлені інші правила, ніж передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Федеральний закон «Про угоди про розділ продукції» регламентує відносини, що виникають у процесі здійснення інвестицій у пошуки, розвідку й видобуток мінеральної сировини на умовах розподілу продукції. Закон складається із трьох глав і 26 статей.

У главі 1 встановлені сфера застосування Закону, поняття угод про спільний розподіл продукції (СПП), визначено сторони угоди, термін дії угоди.

У главі 2 містяться норми, що регулюють порядок укладення угоди, умови виконання робіт, порядок розподілу продукції, право власності інвестора на здобуту продукцію, майно й інформацію, розподіл і реалізацію державної частки видобутої продукції, право на транспортування, зберігання й перероб-

ку мінеральної сировини, порядок і умови стягнення податків і зборів при виконанні угоди, процедура й форми обліку звітності, ведення банківських рахунків і допоміжних операцій, передачу прав і обов'язків за угодою, стабільність умов угоди, припинення дії угоди, порядок вирішення спорів.

У главі 3 викладені норми, що регулюють порядок набрання Законом чинності, що встановлюють пріоритет норм міжнародних договорів Російської Федерації, а також вимоги розробки нормативних правових актів, необхідних для практичного використання системи розподілу продукції при користуванні надрами; систему державних гарантій прав інвестора; порядок контролю над виконанням угоди; відповідальність сторін при виконанні угоди.

Федеральний закон «Про газопостачання в Російській Федерації» визначає правові, економічні й організаційні основи відносин в області газопостачання й спрямований на забезпечення задоволення потреб держави в стратегічному виді енергетичних ресурсів.

У Законі визначені: основи державного регулювання газопостачання; особливості використання родовищ газу; правові основи функціонування й розвитку єдиної системи газопостачання; правові основи розвитку єдиного ринку газу на території Російської Федерації; основи економічних відносин в області газопостачання; антимонопольне регулювання газопостачання; правові основи взаємин організацій – власників систем газопостачання й організацій інших галузей економіки; правові основи промислової безпеки системи газопостачання.

Висновки. Аналіз зазначених нормативних правових актів окремих держав близького зарубіжжя дає підстави зробити наступні висновки:

1. У зв'язку з тим, що нафтогазові відносини є частиною паливно-енергетичної системи держави, основою нафтогазового законодавства має бути загальний закон про використання енергетичних ресурсів (або про енергетику), в якому встановлювались би основні принципи, мета, процедури організації і регулювання господарської діяльності в паливно-енергетичному комплексі, у тому числі в нафтогазовому секторі, фіксувались публічно-правові начала регулювання відносин у ПЕК.

2. Очевидно, необхідне окреме законодавче регулювання рентних платежів або встановлення спеціальної системи оподаткування користувачів (за прикладом Казахстану).

3. З урахуванням розширення економічних зв'язків у сфері видобутку, транспортування, переробки нафти й газу необхідна гармонізація, уніфікація, координація нафтогазового законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ:

1. Козьяков И.Н. Недропользование в странах СНГ: сравнительно-правовой анализ: монография в 2 кн./И.Н. Козьяков. – Киев: ООО «Имидж Принт», Кн. 2: Законодательные акты 2009. – 520 с.